



# LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770

e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

## LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2023. gada 8. martā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Gunārs Kusiņš un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto sabiedrības ar ierobežotu atbildību [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 25/2023),

### konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10. panta pirmo daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam un attiecībā uz Pieteikumu iesniedzēju par spēkā neesošu no 2022. gada 19. maija.

2. Apstrīdētā norma nosaka: “Civillietu un administratīvo lietu tiesa var izskatīt rakstveida procesā, ja iespējams nodrošināt lietas dalībnieku procesuālo tiesību ievērošanu un tiesa nav atzinusi par nepieciešamu lietu iztiesāt tiesas sēdē. Par civillietas un administratīvās lietas iztiesāšanu rakstveidā tiesa laikus informē lietas dalībniekus, nosakot termiņu papildu paskaidrojumu vai citu procesuālo lūgumu iesniegšanai.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.<sup>3</sup> panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja bijusi prasītāja civillietā. Lieta pirmās instances tiesā izskatīta mutvārdu procesā. Savukārt apelācijas instances tiesa, citstarp pamatojoties uz apstrīdēto normu, nolēmusi izskatīt lietu rakstveida procesā, nosakot termiņu, kādā lietas dalībnieki var pieteikt lūgumus un iesniegt paskaidrojumus. Pieteikuma iesniedzējas ieskatā apstrīdētā norma liedza tai piedalīties pierādījumu pārbaudīšanā, izteikt viedokli par tiem, kā arī piedalīties tiesu debatēs, pārkāpjot sacīkstes principu. Tādējādi esot aizskartas Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.<sup>2</sup> pantā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja pārsūdzēja apelācijas instances tiesas spriedumu kasācijas kārtībā. Senāts ar rīcības sēdes lēmumu atteicās ierosināt kasācijas tiesvedību. Šis lēmums

nav pārsūdzams. Tātad Pieteikuma iesniedzēja ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta ceturtās daļas pirmo teikumu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai skaitāms no [datums], kad tika pieņemts un stājās spēkā Senāta rīcības sēdes lēmums. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2023. gada 22. februārī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta otrajā daļā un ceturtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Turklāt atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta sestajai daļai tiesa var atteikties ierosināt lietu arī tad, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, jo tā ļauj apelācijas instances tiesai pēc saviem ieskatiem atteikties no lietas izskatīšanas mutvārdu procesā, nenodrošinot personas tiesības izteikties par lietā būtiskiem jautājumiem, kā arī neveicot vispusīgu lietā esošo pierādījumu novērtēšanu.

Atbilstoši Satversmes tiesas judikatūrai jēdziens “taisnīga tiesa” ietver divus aspektus, proti, “taisnīga tiesa” kā neatkarīga tiesu varas institūcija, kas izskata lietu, un “taisnīga tiesa” kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs process, kurā lieta tiek izskatīta. Tādējādi Satversmes 92. pants uzliek valstij pienākumu izveidot attiecīgu tiesu institūciju sistēmu un arī pieņemt tādas procesuālās normas, atbilstoši kurām persona varētu taisnīgā un objektīvā tiesā efektīvi aizsargāt savas tiesības un likumiskās intereses (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 26. marta sprieduma lietā Nr. 2019-15-01 9. punktu*).

Satversmes tiesa jau iepriekš ir atzinusi, ka viens no tiesību uz taisnīgu tiesu elementiem ir tiesības tikt uzklautam, kas ietver arī personas tiesības izteikties par faktiem un tiesību jautājumiem. Šo tiesību īstenošana jānodrošina vismaz rakstveidā (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 10. februāra sprieduma*

*lietā Nr. 2016-06-01 33.1. punktu*). Satversmes tiesa, ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, ir arī atzinusi, ka Satversmes 92. panta pirmais teikums personai neparedz absolūtas pamattiesības uz mutvārdu tiesvedības procesu, un šāda procesa rīkošana visos gadījumos nevajadzīgi noslogotu tiesu. Mutvārdu process būtu jānosaka vienīgi tad, kad tiesā jāizskata juridiski vai tehniski sarežģīti jautājumi (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 28. novembra sprieduma lietā Nr. 2014-09-01 20.2.5. punktu*). Satversmes 92. panta pirmais teikums nosaka likumdevēja pienākumu pieņemt taisnīgas tiesas spriešanai nepieciešamās procesuālās normas, bet tiesības uz taisnīgu tiesu neparedz konkrēta jautājuma izšķiršanu atbilstoši tādām procesuālajam regulējumam, kādu persona vēlas (*sk. Satversmes tiesas 2012. gada 1. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-06-01 7.3. un 10. punktu*). Turklāt Satversmes tiesa ir atzinusi, ka demokrātiskā tiesiskā valstī tiesu varu raksturo neatkarība un rīcības brīvība, kas nepieciešama tiesas funkcijas īstenošanai (*sk. Satversmes tiesas sprieduma lietā Nr. 2019-11-01 12. punktu*).

Pieteikumā citētas tiesību normas, Satversmes tiesas judikatūra, tiesību doktrīna un citi avoti, kā arī pausts Pieteikuma iesniedzējas viedoklis par to, ka esošā Covid-19 infekcijas izplatības situācija nepieprasa ierobežot lietu izskatīšanu mutvārdu procesā. Tāpat pieteikumā pausts viedoklis, ka piedalīšanās tiesas sēdē varējusi notikt videokonferences režīmā. Tomēr, ņemot vērā Satversmes tiesas judikatūru par personas tiesībām uz mutvārdu tiesvedības procesu, pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, ka no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietētu likumdevēja pienākums pieteikumā minētajai lietu kategorijai noteikt obligātu lietas izskatīšanu vienīgi mutvārdu procesā. Savukārt Pieteikuma iesniedzējas argumenti par to, ka konkrētajā gadījumā tiesai tās civillietas izskatīšana esot bijusi jānodrošina mutvārdu procesā, ir saistīti ar apsvērumiem par tiesas rīcību, piemērojot apstrīdēto normu un citas Civilprocesa likuma normas. Šādus apsvērumus nevar uzskatīt par pieteikuma juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē, jo Satversmes tiesa vispārīgā gadījumā nepārvērtē tiesību normu piemērošanas jautājumus (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 30. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-08-01 13. punktu*).

Līdz ar to pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

**nolēma:**

atteikties ierosināt lietu pēc sabiedrības ar ierobežotu [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 25/2023).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina